

Láthatatlan hátrányok: mélyszegény családokon belüli egyenlőtlenségek

Czibere Ibolya (2012): *Nők mélyszegénységben. Személyes életvilágok és cselekvési perspektívák a mélyszegénységben élő nők mindennapjaiban*. Budapest: L'Harmattan Kiadó.

Turai Eszter Korinna

eszter.turai@gmail.com

Beérkezés: 2015. 01. 21.

Elfogadás: 2015. 02. 08.

Van-e speciálisan női szegénység? Miben különbözik egy szegény család egyes tagjainak életminősége, nélkülözése, perspektívája, és mi határozza meg ezeket a különbségeket? Hogyan és mennyiben befolyásolják a nemi viszonyok a kirekesztettség, a nélkülözés mértékét és minőségét? Hogyan élnek meg a mélyszegénységben élő nők saját helyzetüket a családon belül, a férfiakhoz viszonyítva? Ezeket a kérdéseket veti fel és igyekszik megválaszolni Czibere Ibolya könyve.

A statisztikai módszerekkel dolgozó hagyományos szegénységkutatás általában abból indul ki, hogy egy háztartáson belül a családtagok között egyenlően oszlik el a jólét (Hegedűs és Spéder 2000; Gábos és Szívós 2009). Ezen az alapon nyugszanak azok az eredmények, amelyek újra és újra leszögezik, hogy nincs jelentős különbség a férfiak és a nők szegénységi szintje között (Spéder 1997; Hegedűs és Spéder 2000). Ezzel párhuzamosan ugyanakkor megjelenik az a felvetés is, hogy a javak háztartásokon belüli egyenlő elosztásának tézise felülbírálásra vagy árnyalásra szorul (Spéder, Pahl, Graham, Sorensen, Krause alapján, 1997). Ha a háztartást választjuk elemzési egységnek, és azon belül egyenlőnek tekintjük a javak eloszlását, akkor minden olyan esetben, amikor a férfiak dominálják a jövedelmek felhasználását, alulbecsüljük a női és felül a férfiszegénységet.

Czibere a szakirodalom áttekintésénél főleg a magyarországi diskurzusra fókuszál. Itt valóban az figyelhető meg, hogy a szegénységkutatások elismerik, viszont későbbi vizsgálataikba ennek ellenére sem vonják be ezt a szempontot. Érdekes, hogy a Czibere által is idézett írások (Spéder 1997; Hegedűs és Spéder 2000; Gábos és Szívós 2009) mind elmondják, hogy a (statisztikai) módszertanuk alkalmatlan a kérdés mélyebb vizsgálatára, majd erre fittyet hányva gyakorlatilag megismétlik a korábbi kutatásokat. Nem hajlandók túllépni a hagyományos kvantitatív módszertanon és a szegénység standard mérőeszközein, így semmivel sem jutunk kö-

zelebb a női szegénység kérdéséhez. Koncz Katalin 2002-es tanulmányában (Czibere i. m. 96. o.) állást foglal a családon belüli egyenlőtlenségek léte és relevanciája mellett, de nem végez olyan kvalitatív kutatást, amivel meg lehetne haladni a jelenlegi szegénységvizsgálatok torzításait. A magyar diskurzusban tehát egyedülálló Czibere Ibolya könyve, amivel egy régóta egy helyben toporgó vitát lendíthet előre.

A *Nők mélyszegénységben* megközelítése nem csak a jövedelmek családon belüli eloszlásának újfajta vizsgálata miatt különleges; a mű módszertana túlmutat egy statisztikai torzítás kiküszöbölésén. Azzal, hogy nők szubjektív történeteinek, egyéni perspektíváin keresztül elemzi a jólétet, egy olyan szegénységfelfogás mellett foglal állást, amely szembemegy a hagyományos, statisztikai szegénységértelmezéssel. Kiemeli a szegénység szubjektív, érzelmi oldalát, és olyan tényezőket von be a szegénység dimenziói közé, amelyek a statisztikákban nem, vagy csak nagyon nehézkesen jelennek meg. Ilyen például a kiszolgáltatottság, hatalomnélküliség; a biztonságérzet hiánya; a szegénység hatása az érzelmi és szexuális életre. Teljesen eltérő képet festenek a női szegénységről a statisztikai elemzések és Czibere könyve, ezért a jövőben nagyon termékeny kutatások születhetnének a kétféle módszertan és megközelítés ötvözéséből.

A kvalitatív és kvantitatív módszertanok találkozása ebben a témában itthon nem szokott felmerülni, ellentétben a nemzetközi irodalommal. Sajnos a szerző nem fordít túl nagy figyelmet a nemzetközi diskurzusra, pedig Spéder szerint *„lassan kialakult egy iskola is, amely felvetette és máig napirenden tartja a háztartáson belüli (nemekhez kötődő) jövedelmi egyenlőtlenségek vizsgálatának témáját (Pahl 1989, Vogler 1994)”* (Spéder 1997), azaz lenne mire alapozni. Valószínűleg a nemzetközi diskurzus előrébb jár a szegénység női dimenzióinak feltérképezésével és árnyaltabb módszertani megközelítésével, de Czibere nem hivatkozik az ezen a területen aktív szerzőkre.

*

A könyv egyik kimondott célja, hogy alátámassza azt az állítást, miszerint a jólét nem egyenlően oszlik el az egyes családokon belül. Hipotézise szerint a mélyszegény családokban élő nők szegénysége súlyosabbnak tekinthető, mint a férfi családtagoké. Bár Czibere ezt hipotézisként fogalmazza meg, nem kísérli meg a falszifikálását, hanem tulajdonképpen előfeltevésként kezeli a kutatás során. Inkább az a valódi kérdés, hogy a mélyszegénységben élő nők hogyan élik meg ezeket az egyenlőtlenségeket, a családjukban uralkodó viszonyokat, illetve magát a szegénységet. Maga a szerző is többször kijelenti, hogy bizonyos kérdéseket nem lehet megválaszolni, mert csak nők szemszögén keresztül látjuk ezeknek a családoknak az életét. Így csak arról fogalmazhatunk meg állításokat, hogy ők hogyan élik meg az otthoni viszonyokat; arra nincs módunk, hogy összehasonlítsuk a nők és a férfiak életét, perspektíváját. Ez egyébként nem kevés – a megkérdezett nők szubjektív beszámolóí alapján is értékes háttértudást szerezhetünk, és sok tanulságot levonhatunk a mélyszegény családok életével kapcsolatban.

A könyvben ismertetett kutatás során 89, mélyszegénységben élő nővel készült narratív interjú. Az interjúalanyok kiválasztása nem valószínűségi, szakértői mintavétellel történt, azaz a minta nem reprezentatív. A célcsoport – nem meglepő módon – a mélyszegénységben élő nők voltak, a kiválasztás kritériuma a jövedelem volt. Azokat tekintették mélyszegénynek, akik olyan háztartásban élnek, ahol az egy főre jutó jövedelem nem éri el a nyugdíjminimumot. Jövedelemnek tekintették a legális munkajövedelmet és a nyugdíjból vagy nyugdíjszerű ellátásból vagy családtámogatásból származó bevételeket. Ebben nincs benne sem a feketén vagy szürkén szerzett jövedelem, sem az egyéb szociális transzferek. A reprezentativitás hiánya korlátozza az általánosíthatóságot, viszont az interjúk nagy száma lehetségessé teszi bizonyos mintázatok, jelenségek és oksági magyarázatok óvatos beazonosítását. A kutatók odafigyelően kezelik az érzékeny témákból (szexualitás, bántalmazás) fakadó módszertani nehézségeket, ami bizalmat ébreszt az olvasóban.

Az interjúkérdések rengeteg témát átölelnek, a gyerekkori szocializációtól kezdve a párkapcsolat kialakulásán és a családi élet számos aspektusán át az interjúalanyok különböző témákat érintő attitűdjéig. A kötet végén szereplő interjúvázlat és az alfejezetcímek átolvasása során az a benyomása az embernek, mintha a kutatók egy kicsit túlvállalták volna magukat: egy ekkora anyagból három-négy hasonló könyv is kijönne. Ehhez képest a kutatás bemutatása alig több mint 100 oldalt foglal el, és – előzetes várakozásaimmal ellentétben – összességében alapos és koherens elemzés benyomását kelti.

A könyv gyenge pontja inkább az első rész, aminek a célja, hogy három fejezetben elméleti és történeti kontextusba helyezze a szegénység és azon belül a női szegénység vizsgálatát. Az első fejezet a szegénységről szóló társadalomtudományos diskurzus áttekintését tartalmazza, a második fejezet a (mély)szegénység történeti áttekintése, azon belül külön fókuszálva a nőkre, a harmadik fejezet a szegénység-kutatás alapvető fogalmait, módszertanait nézi át.

Mindez 100 oldalban, ami kevésnek bizonyul egy igazán átfogó és releváns elméleti megalapozáshoz. A szerző valószínűleg kötelező körnek tekintette a szegénységet különbözőképpen értelmező elméleti iskolák sorra vételét és a szegénység társadalomtörténeti áttekintését, így az első két fejezet igen felületes és sokszor kisiskolás hangvételű lett. Azért is tűnik erőltetettnek, mert ebből a két fejezetből nem sok minden hasznosul a kutatás eredményeit bemutató részben. Szinte egyedül a hagyományos (feudális) szegényparaszti család életének (nemi szerepek, munkamegosztás, fogyasztás), illetve a hagyományos nemi szerepeknek a leírására épít később is a szerző. Ez a két terület meglepően sok párhuzamot mutat a mai mélyszegény családok életével. Ez a nagy magyarázóerővel bíró analógia azonban nincs kellően kifejtve, se kellően kidolgozott oksági magyarázattal alátámasztva. A körülményes társadalomtörténeti adathalmaz helyett relevánsabbnak éreztem volna például konkrét kutatásokat arról, amit a szerző sugall, hogy a nélkülözés, a kirekesztettség megerősíti a családon belül a hagyományos nemi szerepeket.

Van egy másik probléma is az elméleti megalapozással. Az első fejezetben a különböző megközelítések bemutatásával azt sugallja, hogy ő maga valamilyen mind ezen iskolákon, a vitákon kívül álló, értéksemleges pozícióból beszél, miközben ez nyilván nem lehetséges. Számomra meggyőzőbb lett volna, ha inkább arra szánja az elméleti iskolákat bemutató oldalakat, hogy pozicionálja magát a tudományos diskurzuson belül. Egyébként a teljes elméleti alapozás és azok szintézise – egy azokon kívül álló pozíció felvétele – is egy legitim célkitűzés lenne, de ehhez jóval nagyobb alaposságra és empirikus alátámasztásra lenne szükség.

Hasonló okból nem éreztem kielégítőnek a második fejezet, a történeti áttekintés megközelítését sem. A nemi szerepek és a szegénység kölcsönhatásának társadalomtörténeti felvázolása releváns célkitűzés lehetne, ám hiányzik egy átfogó elmélet, valamilyen állásfoglalás, az adatok értelmezése. Van valami homályos kérdésfelvetés, hogy hogyan változott a történelemben a nők szerepe, a férfi-női kapcsolat, de aztán ezt a vonalat elhagyja, és a pusztán társadalomtörténeti leírásra redukálja. Nem világos, hogy az állandóságot vagy a változást akarja-e hangsúlyozni. Van-e látható tendencia a nemi szerepek változásában? Ha van, akkor milyen? Mi következik mindabból, amit leír?

A 3. fejezettel nincsenek ilyen problémák: nem vállal többet, mint amennyit ekkora lélegzettel teljesíteni tud. Ebből a fejezetből alapvető információkat tudunk meg a női szegénységről és annak kutatásáról.

Bár ez a rész kétségtelenül releváns és hasznos, a téma iránt érdeklődő olvasó már tükön ül, mire eljut a könyv második feléig, és végre bepillant a mélyszegénységben élő nők életébe. Mintha a szerző is fellélegezne, amint rátérhet a saját kutatása ismertetésére: véget ér a nyögvenyelős, iskolás stílus; a szöveg innentől rendkívül olvasmányos és élvezetes, de egyben tartalmas és informatív is.

Az interjúkat öt nagy témát ölelnek át:

1. Az interjúalanyok gyerekkora, a párválasztás, a párkapcsolat kezdete, családalapítás.
2. A családon belüli munka- és hatalommegosztás.
3. Jövedelem, pénzkezelés, fogyasztás – és az ezekkel kapcsolatos egyenlőtlenségek a családon belül.
4. Konfliktusok, bántalmazás, szexuális élet, lelki betegségek.
5. Az interjúalanyok elégedettségi szintje, szubjektív életminősége.

A kutatás eredményeit három párhuzamos módon ismerteti. Egyrészt időről időre visszatér ahhoz a kiindulási ponthoz, amit a „hipotézisben” megfogalmazott: kimutatható, hogy az adott családon belül a nők súlyosabb szegénységet élnek meg, mint a férfiak; egyenlőtlenül oszlik el a családon belül a jólét. Mint korábban már utaltam rá, ez szűk értelemben véve nem hipotézis, mivel a kutatás során nem kísérel meg a falszifikálását, hanem adottnak veszi az egyenlőtlen viszonyokat, és inkább ezeket illusztrálja. A nemek közti egyenlőtlenségek tartalmát elemzi, ezen belül keres min-tázatokat, jelenségeket. Időnként letér erről az ösvényről, és a kutatásban szereplő

nők életének pusztá leírására törekszik, de ez az „üzemmód” sem kevésbé hasznos és tartalmas, mint az egyenlőtlenségek kifejtése.

A harmadik eszköz, amihez az elemzés során fordul, a válaszok különböző szempontok szerinti csoportosítása. Tulajdonképpen itt van az oksági magyarázatok helye, amikor választ keresünk azokra a kérdésekre, amelyek az előző két elemzési mód során felmerültek. Ennek kapcsán az elemzés többször beleesik a kvalitatív kutatásokat gyakran fenyegető csapdába: a csoportosítás sokszor öncélúnak tűnik; a csoportokat, típusokat sokszor éreztem átgondolatlanoknak, esetlegesnek. Máskor viszont olyan jól eltalált összehasonlítási szempontokkal dolgozik (főleg a munkaerő-piaci helyzet és az iskolázottság), amelyek nem csupán hasznosnak bizonyulnak, de számomra kifejezetten revelatív felfedezéseket nyújtottak.

A fentebb jelzett problémák miatt nem egyenletes minőségű a szöveg, de összességében nagyon sok hasznos anyagot szolgáltat mind a szegénység, mind a férfi-női viszonyok vizsgálatához. A teljesség igénye nélkül felvázolom az általam legérdekeltebbnek ítélt eredményeket.

*

A különböző összehasonlítási szempontok közül a leghangsúlyosabb mintázat a *házastársak foglalkoztatottsági helyzetének* vizsgálatán keresztül rajzolódik ki.

	Munkanélküli nő	Jövedelemmel rendelkező nő
Munkanélküli férfi	A	B
Jövedelemmel rendelkező férfi	C	D

A négy lehetséges kombináció közül kettőnek az elkülönülését elemezte a szerző: mindkét fél munkanélküli [A]; csak a férfi munkanélküli, a nő dolgozik vagy más jövedelemmel (gyes, gyed, nyugdíj) rendelkezik [B].

A nők életminősége és szubjektív helyzetértékelése azokban a családokban a legrosszabb, ahol *csak a férfiak munkanélküliek, a nőknek viszont van jövedelme*. Itt a legaránytalanabb a családon belüli munkamegosztás (129–130. o., 137–138. o.) és a két fél fogyasztása közti eltérés is (150–150. o.). A munkanélkülivé vált férfiak nem hogy nem helyettesítik a jövedelemszerzést a házimunkában való részvétellel, de jellemzően még kevesebbet segítenek otthon, mint amíg volt munkájuk. Az ilyen családokban élő nők arról számolnak be, hogy ők a legalapvetőbb szükségleteik ki-elégítésén is spórolnak (a gyerekek javára), míg a párjuk rendszeresen költ élvezeti cikkekre. Ezekben a családokban van a legtöbb konfliktus, a kezelésük pedig itt a legrombolóbb és legkevésbé hatékony; itt a leggyakoribb és legdurvább a nők fizikai bántalmazása (166., 172., 181. o.). Az ilyen kapcsolatokban élő nők szinte kivétel nélkül ellenszenvvel, gyűlölettel beszéltek férjeikről; jellemző, hogy élőködőként,

szinte ellenséggként tekintenek rájuk (204. o.). A fenti jelenségek a többi kategóriában (A, C, D) is jellemzőek, de minden téren „kiemelkedik” a B csoport.

A szerző ennek magyarázatát abban látja, hogy a munkanélküli férfiak azáltal, hogy nem tudnak családfenntartóként megjelenni, az egyik legalapvetőbb férfiakkal szembeni elvárásnak nem tudnak megfelelni, így a párjukkal szembeni viselkedésüket az erre a helyzetre adott tudatalatti válaszként értelmezhetjük. Azt, hogy a patriarchális minták a jövedelemszerzés terén megfordultak, a férfiek a többi területen a hagyományos nemi szerepek karikatúrisztikus érvényesítésével próbálják ellensúlyozni (141. o.). Gyakorlatilag kivonulnak a családi életből, míg a nőktől elvárják egyrészt a teljes bezárkózást, másrészt a család (vagy a férj) jóllétéről való gondoskodást. A munkahely helyett a kocsmá válik a központi térré a férfiak életében; a nők alapvető élménye, hogy a férjük alkoholistává és/vagy játékfüggővé válik, és a szenvedélyeinek kielégítésére költi a nő jövedelmét, miközben a család többi tagja mindennapi nélkülözések között él.

Érdekes módon határozottan jobb a helyzet azokban a családokban, ahol a *pár mindkét tagja munkanélküli*. A férfiak státuszvesztése ilyenkor nem erősíti a hagyományos nemi szerepek és egyenlőtlenségek érvényesülését, ellenkezőleg, ezek a kapcsolatok tűnnek a legharmonikusabbnak. Ez a relatív harmónia körülbelül azt jelenti, hogy ezekben a családokban nyomokban felbukkan a szolidaritás, szimpátia, megértés a felek között. Sok területen megmutatkozott ezeknek a családoknak a relatív kiegyensúlyozottsága, de a leglátványosabban a konfliktusok és az érzelmek terén. Az ilyen kapcsolatokban is ugyanazok a tipikus feszültségforrások, mint a többi kategóriában, de ritkábbak a konfliktusok és békésebben zárulnak. Ezen a kategórián belül volt a legjellemzőbb, hogy a nők arról számoltak be, hogy nem változtak az érzelmeik a párjukkal szemben, továbbra is pozitívan éreznek irántuk. Az [A] kategória elkülönülését azzal magyarázták a kutatók, hogy a közös sors összekovácsolja a feleket. Ez a jelenség fontos adalék lehet a szegénységről szóló diskurzushoz, azon belül ahhoz a kérdéshez, hogy az anyagi körülmények mennyire és hogyan determinálják az egyének boldogság szintjét.

Ehhez a témához kapcsolódnak azok az eredmények is, amelyeket a kutatás az *egyéni szükséglet hierarchia* szempontjának alkalmazásával kapott. Czibere Budára és Szilágyira (1988) hivatkozva (és érdekes módon Maslow-t¹ meg sem említve) az értékek, preferenciák és szükségletek négy szintjét különbözteti meg (115. o.):

1. biztonság, védettség, szolidaritás
2. elismerés, megbecsülés
3. szexualitás, gyengédség, kölcsönös örömszerzés
4. önkifejezés, önmegvalósítás.

Ez alapján elemezve a válaszokat úgy tűnik, hogy a mélyszegénységben élő nők élete az első szint megvalósítása körül összpontosul. Az önálló családalapítás kezdetén

1 A hierarchikusan egymásra épülő szükségletek modellje Maslow-nál jelenik meg először (Atkinson et al. 1999).

még megfogalmazódnak a második szintet érintő vágyak, igények (elismerés, szeretet, támogatás a párjuktól), de az évek során ez eltűnik, és gyakorlatilag minden más preferenciát háttérbe szorít a mindennapi minimális megélhetés kérdése. Az interjúk időpontjában az a legtipikusabb, hogy ezekben a nőkben az első szint felett elhelyezkedő igények (meghitt párkapcsolat, sexualitás) gyakran meg sem fogalmazódnak (115–117. o.).

*

Sok téma van, amit a kutatás érint, de nem mélyed el bennük. Ezeket az értékes sejtéseket, kérdésvetéseket érdemes lenne további kutatásokban felhasználni. Többször feltűnik, hogy ezeknek a nőknek a jelentős része egy viszonylagos békében és anyagi biztonságban élő ember számára mindenképpen nagyon extrém, de saját maga által is elviselhetetlennek tartott konfliktusok és megpróbáltatások között tölti a mindennapjait.² Miért nem tudnak kilépni a kapcsolatból ezek a nők?³ Milyen lehetőségek, stratégiák állnak előttük? Szintén a konfliktusok elemzésénél említi a szerző, hogy ezekben a családokban feltűnően hiányzik a konfliktusok békés és hatékony kezelésére alkalmas eszköztár. Milyen dimenziói és magyarázatai vannak ennek a jelenségnek? A szöveg helyenként kitér az állam megítélésére az interjúalanyok körében, de részletesen nem elemzi. Amennyiben – ahogy Czibere is javasolja – egy döntéshozó tovább akarna lépni egy genderérzékeny szociálpolitika felé, úgy ez a téma további kutatásokat igényel, akár ugyanezzel a módszertannal.

Ezt a könyvet egy korántsem hibátlan, de nagyon értékes munkának tartom. Én a téma relevanciájában, a jó szempontok alapján feldolgozott, hatalmas anyagban és a jól etalált kérdésvetésekben látom az írás fő értékeit. Mindazonáltal – talán bizonyos társadalomtudományos reflexek következtében – a magyarázatok és az értelmezések sokszor félrecsúsznak vagy viszonylag irreleváns eredményeket hoznak. Összességében a szegénységkutatás és a genderközpontú elemzések termékeny találkozási történet meg, ami reméljük, hogy remek kiindulópontot ad majd ennek a kutatási területnek a magyarországi továbbfejlesztéséhez.

Irodalom

- Atkinson, R. L. – Atkinson, R. C. – Smith, E. E. – Bem, D. J. – Nolen-Hoeksema, S. (1999): *Pszichológia*. Budapest: Osiris.
- Gábos A. – Szívós P. (2009): A női szegénység Magyarországon és Európában. In Nagy I. – Pongrácz T.-né (szerk.): *Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak hely-*

2 Néhány példa: a feleség végigdolgozza az egész napot evés nélkül, az ebéidőt a WC-ben tölti, hogy ne lássák a többiek, hogy nincs mit ennie (149–150. o.). Miközben az éhezés szélén áll a család, a férj cigire és alkoholra költi a család pénzét (150. o.). A férj valószínűsíthetően más nőkkel folytat viszonyt, három nap távollét után hazamegy és megveri a 8 hónapos terhes feleségét, amiért az féltékenykedett (169. o.). Sok családban a nő (esetenként a gyerek is) rendszeresen konkrét életveszélyben van, bottal, fejszével, késsel támad rájuk a férj (178. o.).

3 Több interjúrészletből úgy tűnik, hogy a hajléktalanságtól való félelem jelentős visszatartó erő lehet a bántalmazó és kihasználó kapcsolatból való kilépést fontolgató nők számára. Ez felhívhatja a figyelmet az állami szociális lakáspolitikára egy újabb dimenziójára és a hajléktalanság és a nemi alapú elnyomás összefüggésére.

zetéről 2009. Budapest: TÁRKI – Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 154–164. http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-884/publikaciok/tpubl_a_884.pdf

Hegedűs R. – Spéder Zs. (1999): Relatív szegénység és kereseti hátrányok. I: Pongrácz T.-né –Tóth I. Gy. (szerk.): *Szerepváltozások: Jelentés a nők helyzetéről 1999*. Budapest– TÁRKI – Munkaügyi Minisztérium Egyenlő Esélyek Titkársága, 116–124. <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a573.pdf>

Spéder Zs. (1997): Szegény nők és férfiak. In Lévai K. – Tóth I. Gy. (szerk.): *Szerepváltozások: Jelentés a nők helyzetéről 1997*. Budapest: TÁRKI – Munkaügyi Minisztérium Egyenlő Esélyek Titkársága, 121–38. <http://www.tarki.hu/adatbank-h/nok/szerepvalt/speder97.html>

Köszönetnyilvánítás a lektoroknak

A *Szociológiai Szemle* szerkesztősége köszönetet mond mindazon kollégáknak, akik 2014-ban lektori feladatot vállalva szakértelmükkel hozzájárultak folyóiratunk tudományos színvonalához.

ALBERT FRUZZSINA	KISFALUSI DOROTTYA
BAKÓ BOGLÁRKA	MIKLÓSI ZOLTÁN
BARNA ILDIKÓ	P. TÓTH TAMÁS
BOZSONYI KÁROLY	RÉNYI ÁGNES
CSANÁDI GÁBOR	ROSTA GERGELY
CSIGÓ PÉTER	SÁGVÁRI BENCE
DÁVID BEÁTA	SÁNTHA-MOLNÁR ÁGNES
DUPCSIK CSABA	SOMLAI PÉTER
ÉBER MÁRK	SZABARI VERA
FEISCHMIDT MARGIT	TAKÁCS KÁROLY
FOKASZ NIKOSZ	TARDOS RÓBERT
FÜZÉR KATALIN	TÓTH ISTVÁN JÁNOS
GÉRING ZSUZSANNA	ÚJVÁRI MÁRTA
GREGOR ANIKÓ	WEISS JÁNOS
GYÁNI GÁBOR	WESSELY ANNA
HEGEDÜS JÓZSEF	ZSOLT PÉTER
HUSZ ILDIKÓ	
KARÁCSONY ANDRÁS	

E SZÁMUNK SZERZŐI:

Bognár Bulcsu

e-mail: bognar.bulcsu@btk.ppke.hu

PPKE BTK-TáTK, Kommunikáció és Média Intézet

2087 Piliscsaba, Egyetem u. 1.

Jávor István

e-mail: h6503jav@ella.hu

ELTE TáTK Szociológia Intézet

1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/A

Turai Eszter Korinna

e-mail: eszter.turai@gmail.com

ELTE TáTK Szociológia Intézet

1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/A

Váradi Monika

e-mail: varadim@rkk.hu

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

7621 Pécs, Papnövelde u. 22.

Virág Tünde

e-mail: viragt@rkk.hu

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

7621 Pécs, Papnövelde u. 22.